

JORDI PIGEM

FILÒSOF

Metàfores que ens emmirallen

Un dels temes de la trilogia *Matrix* és la resistència dels humans davant d'una força mecànica, anònima i uniformitzadora, que amenaça amb apoderar-se del cos i l'ànima de tot ésser vivent. Efectivament, la biodiversitat davalla mentre les màquines es multipliquen, i fins i tot colonitzen la nostra manera de pensar i de parlar.

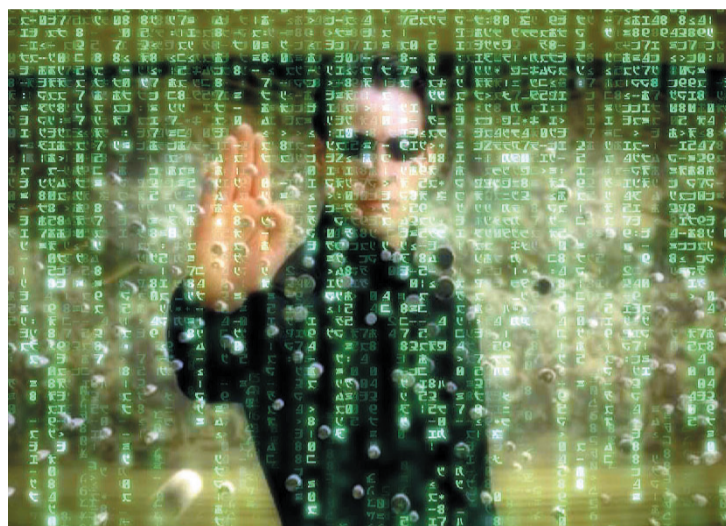
Avui, quan algú diu «M'he de posar les piles» o «He de canviar el xip», sovint no es refereix a les piles o el xip d'un objecte electrònic, sinó a si mateix, com si el qui parla fos un objecte electrònic i no una persona. Abans se'ns acabaven les forces, ara però se'ns acaben les piles.

Nietzsche deia que al que més s'assembla l'ànima és a un estómac. En català es parlava de «tenir estómac» per a «pair» les notícies adverses. Però avui les notícies ja no cal pair-les, cal processar-les, perquè pensem que la ment (de l'ànima ja no se'n parla) és un ordinador.

El cavall de Troia del mecanisme en la seva lluita per dominar la vida ve disfressat de desco-

briment científic: el codi genètic on se suposa que tot està programat. Abans es deia que hom «porta a la sang» una característica innata, ara es diu que «ho porta en els gens». Però els gens no determinen el caràcter d'una persona. Passar de la metàfora de la sang a la metàfora dels gens té les seves conseqüències. Una cosa és veure una persona com a màquina genètica i una altra veure-la com a ésser vital que duu sang a les venes. Els gens són una abstracció sense força expressiva. La sang, en canvi, va plena de metàfores. Hi ha coses que es fan a sang freda i a sang calenta, hi ha gent amb sang d'orxata i gent a qui li bull la sang. La sang, al capdavant, ve del cor, que per a moltes cultures és la seu de l'ànima i molt més important que el cervell. El cor és la metàfora que rau en el fet de ser cordial, de tenir coratge, d'estar d'acord (unir els cors) o de tenir records (imatges que tornen al cor).

La revolució industrial va néixer a Anglaterra al voltant de la màquina de vapor. Poc després, al segle XIX, els anglesos van començar a dir coses com «I'm running out of steam» (se m'acaba el va-

por, és a dir, les forces), com si fossin locomotores i no éssers de carn i cor. Al segle XX, amb l'electrificació, van néixer altres expressions: «I've got to switch off», literalment «he d'apagar l'interruptor» (equivalent al que aquí en diem «he de desconnectar») o «I've got to recharge my batteries» (m'he de carregar les piles).

Ken Wilber, pensador nord-americà que als anys vuitanta i noranta va bastir il·luminadores síntesis de les filosofies i psicolo-

gies d'Orient i d'Occident, des de fa uns anys s'ha anat perdent en laberints d'abstraccions i s'ha acabat prenent al peu de la lletra les metàfores que redueixen la ment a una mena d'ordinador. La seva darrera obra (*The Integral Operating System, version 1.0*) es presenta com a «sistema operatiu» per a instal·lar en el «hardware» (maquinari) de la ment.

Un altre cas són els llibres d'autoajuda per a reprogramar a voluntat el teu codi genètic, a base

de visualitzar canvis en els teus nucleòtids i codons (unitats del 'codi' genètic). Són ganes de tocar els codons... Sens dubte, el poder de la voluntat pot aconseguir miracles. Però el lector d'aquests llibres acabarà convençut que no és altra cosa que una màquina genètica (programada o autoprogramada, però màquina al capdavant).

L'hinduisme parla del Purusha, l'Home Còsmic a partir del cos del qual es va formar tot l'univers. Aquesta imatge ens fa sentir emparentats amb totes les criatures en un cosmos vivent. Però de l'Home Còsmic hem passat a l'Home Màquina (títol d'un tractat materialista del segle XVIII), als ciborgs de *Blade Runner* i a l'Smith de *Matrix* (agent del món mecànic que ens vol convèncer que res no té sentit). Si ens veiem com a màquines, sense cor i sense llibertat, no podem respectar-nos. Ni respectar la natura, perquè el respecte per l'ésser humà i el respecte per la natura van plegats. En reduir el que és vital al que és simplement mecànic erosionem la nostra autoestima. I erosionem, també, la bellesa i la diversitat del món.

*Avui cuidem
el medi ambient
i així demà tindrem molt
per continuar cuidant*

Amb Gas Natural, alguna cosa canvia a la vida de tothom. Perquè, gràcies al nostre compromís amb el medi ambient, tenim la certesa que en el futur tots continuarem gaudint del nostre entorn. En ser una energia que prové de la natura, en tenim cura fent servir responsablement els recursos que ens ofereix. I és que del que fem avui pel medi ambient, tothom se'n beneficiarà demà.

gasNatural
Ès viure millor

www.gasnatural.com